

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΕΡΓΑ

ΘΕΑΤΡΟ ΚΥΒΕΛΗΣ, Γρηγ. Ξενόπουλου, «Χερουβείμ», κωμωδία σε τρεις πράξεις.

Σ' ένα τελευταίο βιβλίο, ή «Τέχνη», του Παύλου Γκζέλ, που περιέχει συνομιλίες του συγγραφέα με τον ξικουσιμένο μιωμαροτέχνη Ροντέν, απαντούμε ανάμεσα σε άλλες και τούτη τη σκέψη: «'ί καλλιτέχνες είναι οι μόνοι άνθρωποι στην εποχή μας που διατηρούνε την αληθινή αγάπη για τὸ ἐπάγγελμά τους». Καί βέβαια ὁ καλλιτέχνης που ὅσο ξεμοναχισμένος κι ἄ βρισκεται ἀπὸ τὸν κόσμο, τόσο εἶναι γοηφτό του νὰ στέκη βγαλμένος ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ ἴδιου τοῦ κόσμου κι ἀπὸ τὰ βιάθη τῆς ἴπαρξῆς του, δὲν μπορεῖ νὰ νοιώση ἐκεῖνο τὸ ἀψηλότερο ἰδανικό που τοῦ ἀνοίγει τὸ δρόμο καὶ τοῦ κεντρώνει τὴ δράση πρὸς τὴν αἴσθησι Θεομῆς ἀγάπης, μανίας ἱερῆς. Αὐτὸς εἶναι που φανερώνει συνειδητά, ἰδέες, τύπες, ὁμορφιές, πηγές ζωῆς, ψυχῆς περπατήματα, ἐρχομοὺς καὶ περῶματα μὲ λογῆς λογῆς σκέψεις κι ἀντίληψες, ὅ,τι ἄφιντο, ὅ,τι ἀσίνειδο, ὅ,τι ἄπυστο κρύβει γιὰ τοὺς πολλοὺς, ἢ ἴπαρξη αὐτονοῶν τῶν πολλῶν. Ἔτσι ὁ καλλιτέχνης μὲ τὴ χάρη τῆς δημιουργίας τοῦ ἔργου του, δὲ σημειώνει μόνο τὴν ἐποχὴ του, μὰ γεμίζει αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀπὸ τὸ δικό του ἀέρα καὶ μορφώνει σ' ἓνα κοινό, σὲ μιὰ κοινωνία, μικρὴ ἢ μεγάλῃ, μιὰ φωτεινὴ νόηση που τῆς χαρίζει στὸ νοῦ καὶ στὴν αἴσθησι στὴν ἀπόλαψη τὴ λεγόμενη «καλλιτεχνική».

Σήμερα στὴν Ἑλλάδα δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς γίνεται τὸ ἴδιο. Οἱ τεχνίτες, που τὸνομά τους συχνὰ συνοδεύεται στὶς φημερίδες μας μὲ λογῆς πινέδια, δὲν ἔχουνε τὴν αληθινὴ ἀγάπη γιὰ τὸ ἐπάγγελμά τους, μὰ μόνο μιὰν ἄλλη ἀγάπη, ἀγάπη γιὰ τὴν ἐπιτυχία. Παίρνουνε σὺν κάτι θετικό, σὰ μιὰ βάση, τὸ γούστο, τὸ βαθμὸ τοῦ γούστου που ἔχει τὸ κοινό μας, ἢ κοινωνία μας, καὶ κεῖ ἀπάνου χτίζουνε τὸ ἔργο τους, ἰσοζυγιάζουνε τὴ δημιουργία τους, κανονίζουνε τὴ δράση τους τὴν καλλιτεχνική. Δὲ σημαίνει πὼς οἱ περισσότεροι ἔτσι μόνο μποροῦν, τόσο μόνο μποροῦν. Ἄλλο ζήτημα. Τὸ σημαντικό εἶναι ἢ τέτοια τάση που ἀπ' ὅλες τὶς μεριές μᾶς φανερώνεται. Κ' ἐπειδὴ τὸ γούστο τοῦ κοινοῦ μας εἶναι ἀκαλλιέργητο, ἀμεθοδολόγητο, πρωτόγονο μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, γιὰ τοῦτο καὶ τὰ καλλιτεχνικά ἔργα καὶ περισσότερο τὰ θεατρικά, που εἶναι ἴσως καὶ τὰ μόνια που παρακολουθεῖ ἢ κοινωνία μας, βγαίνουνε μὲ τὰ ἴδια ὑστερήματα. Ἀκαλ-

λιέργητα, ἀμεθοδολόγητα, πρωτόγονα στὴν τεχνική τους καὶ στὴν ψυχολογική τους μεριά.

Ὁ κ. Ξενόπουλος εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τεχνίτες τῆς τέτοιης γραμμῆς. Ὁ πόθος του, τὸ ἰδανικό του, ἢ φλόγα τῆς ψυχῆς του στέκει ἢ ἐρήμερη ἐπιτυχία: Τὶ ζήτημα τρέχει σήμερα, τί ἀρχές καὶ ἰδέες συζητοῦνται, τί ἀντίληψες κυβερνοῦν, τί ἀρέσει, τί δὲν ἀρέσει, τί παινιέται, τί καταδικάζεται, τί φέρνει καὶ τί δὲ φέρνει ἢ μόδια, τί ἐποχὴ ἔχουμε, τί ἀέρας φουῶ, ὅλα τοῦτα κ' ἀκόμα παρακαίτον, δηλαδή ποιὸ θέατρο θὰ παῖξῃ τὸ ἔργο του, βλέπει σὲ βουριά ἢ σὲ νοτιά, ψηλοὶ εἶναι οἱ ἠθοποιοί, ἢ μήπως κοντοί, ἢ μήπως μέτροι, ἢ πρωταγωνίστρα κορίτσι, μεσοκοπι ἢ μήπως γοιῶ, ὅλα τοῦτα εἶναι τὰ σπουδαία σημεία που θὰ σταθῇ ὁ τεχνίτης πρὸς δημιουργίῃ. Ἔτσι κατανοῦνε ὅλα τὰ ἔργα τοῦ κ. Ξενόπουλου, μὲ μιὰ μικροῦποθεσίονα που τὰ στηρίζει, σὺν τὸν κουτσὸ τὰ δεκανίκια, νὰ περνοῦνε γιὰ ἔργα σύγχρονα που ἀντιπροσωπεύουνε τὴν τέχνη τῆς ἐποχῆς μας. Κι ὅμως τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι πρὸς ἐπιθεώρησης θεατρικῆς ἄλλης μορφῆς ἀπὸ τὶς γνωστές, που εἴκολλα τὸ νοιώθει κανεὶς καὶ μόνο ἀπὸ τὴν ξερὴ δήγηση τῆς ὑπόθεσης.

Ἐνας δικαιόγος, ὁ Παπαζώης, μὲ ἰδέες σοσιαλιστικές, που ὅλα τὰ καταπιάνεται καὶ τίποτα δὲν πετυχαίνει, ἔχει δυὸ κορίτσια, τὴ Ρόζα μεγαλύτερη καὶ τὴ Θάλεια τὴ μικρότερη που γιὰ τὴν παιδίστικη ἀθωοσύνη της καὶ τὴν ὁμορφιά της που μοιάζει σὺν ἀγγέλου, τὴν κραζοῦνε Χερουβείμ. Ὁ Παπαζώης κ' ἢ γυναίκα του ἔχουνε σκοπὸ νὰ παντρεύουνε τὴ Ρόζα μὲ τὸν πλούσιο χτηματῖα Σωτηριάδη, που ἔρχεται σὰτι τους συχνὰ. Τὸ Χερουβείμ ὅμως ζηλιάρικο, σκανταλιάρικο, πεισματάρικο καὶ πονηρὸ κορίτσι καθὼς εἶναι κατορθώνει μὲ χίλιες μεριμναιές νὰ τραβήξῃ τὴν προσοχὴ κ' ἔστρεφα τὴν ἀγάπη τοῦ Σωτηριάδη, κ' ἔτσι νὰ τελιώσῃ μ' αὐτὴ τὸ συνοικέσιο. Στὸ μεταξύ ὅμως μαθαίνει ὁ Παπαζώης πὼς ὁ πλούσιος Σωτηριάδης εἶναι ἓνας φοβερὸς ἀπατεώνας καὶ τίποτα περισσότερο, καὶ στὴ στιγμὴ χαλνᾷ τὸν ἀρραβῶνα τῆς κόρης του, μὰ τὸ Χερουβείμ που φαινότανε πὼς ἀγαποῦσε ἀληθινὰ τὸ Σωτηριάδη, μόλις μαθαίνει τὴν αἰτία σκάει σὰ γέλι. Αὐτὴ ὅ,τι ἔκανε τόκανε γιὰ τοὺς παρῶδες τοῦ Σωτηριάδη. Πάει αὐτὸς, σὰ πανιά γι ἄλλονε λοιπόν.

Φανερά μᾶς δείχνεται πὼς ὁ συγγραφέας τοῦ «Χερουβείμ» θέλησε νὰ γράψῃ ἔργο κοινωνικό. Νὰ δεῖξῃ μὰ ἀπὸ τὶς κοινωνικῆς πλιγές, τὴν ἀνατροφὴ καὶ τὴν ἰδεολογία τῶν κοριτσιῶ μας, τὴν ψευτιά, τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ τὴν ἐλαφρότητα που βυσι-

λεύει μέσα τους. Όμως τί καταφέρνει να μᾶς παρουσιάσει; Μια λύση που την τονίζει, τη φροντίζει, τη χαδεύει σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴν ὑψώσῃ παρὰδειγμα γιὰ διδασκαλία. Δὲ χτυπᾷ τὴν ψευτιά, τὴ δείχνει καὶ τὴ δείχνει τόσο φυσική, τόσο καλή, τόσο βολεμένη, τόσο φιλοσοφημένη, πὸν ὁ θεατὴς φεύγει μὲ τὴν ἐντύπωση συμπάθειας γιὰ τὸ Χερουβείμ καὶ μὲ τὴν εὐχή, τὸ καημένο, τὸ ξυπνο καὶ τὸ καλὸ χορῆσι νὰ βρῇ γλήγορα γλήγορα νὰ χοροῖδέσῃ κανέναν ἄλλονε γαμπρό, μὰ στ' ἀλήθεια πλοῖσιο αὐτὴ τὴ φορὰ.

Ἐδῶ πρέπει νὰ σταθοῦμε γιὰ ν' ἀρπάξουμε τὴν ψυχολογία μὰ καὶ τὴν τάση τοῦ συγγραφέου τοῦ «Χερουβείμ». Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ τέχνη φαίνεται σὰ νὰ κυλιέται πλάι μὲ τὶς μολεμένες καὶ σάπιες συνήθειες μᾶς κοινωνίας ἀκατάρτιστης, πιασίζοντας νὰ τὶς χαδέσῃ καὶ νὰ βγάλῃ ἀπ' αὐτὲς θέμα ἔργου καλλιτεχνικοῦ πὸν λέγεται «κωμωδία» μὰ πὸν δὲν εἶναι κωμωδία γιατί τῆς λείπει ἡ ἀληθινὴ σάτυρα στὴ μερὰ ἴσια ἴσια ἐκείνη πὸν πρέπει καὶ πὸν χρειάζεται στὴν κωμωδία. Σάτυρα δηλαδὴ βυθώτερη, οὐσιαστικώτερη, **σοβαρώτερη**, πὸν ἰσορροπημένη, πὸν βαριά, μὲ ἀρχή, μὲ ἰδέα, μ' αἰτία πὸν ἀγγίζει τὴν καρδιά, πὸν τσοῦζει τὴν ψυχὴ, πὸν τραβᾷ τὴ σκέψη, καὶ πὸν δὲ χαράζει σὰ χεῖλι τὰ χίγματα τῆς κατώτερης ἀντίληψης τοῦ **κωμικοῦ** καὶ τὰ χοντρὰ γέλια τῆς στιγμῆς πὸν εἶναι ἄξια μόνον γιὰ ἐπιθεώρηση, φάρσα ἢ ἀπεφῆτα.